

ILO C169, Nunat Inoqqaavi Inuiaallu Naggueqatigiit Naalagaaffinni Namminersortuniittut pillugit Isumaqatigiissut, 1989

*Kunngearfik Danmarkip (ilagitillugit Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut) isumaqatigiissut
atuuttussanngortillugu atsiorpaa februaarip 22-anni 1996.*

Nunat tamalaat akornanni Sulisoqarneq pillugu Kattuffiup nalinginnaasumik ataatsimeersuarnerani
Nunat Tamalaat akornanni Sulisoqarneq pillugu Siulittaasoqarfimmit Geneve-mut
ataatsimiigiaqqusineratigut katersortinneqartut, aamma juunip 7-anni 1989 76-issaannik
ataatsimiittut, aamma

ilisimasaqalersimasut nunat tamalaat akornanni ileqqusunik isumaqatigiissummi
imaritinneqartunik aamma nunat inoqqaavi naggueqatigiillu pillugit 1957-imi innersuussutinik,
aamma

Nunat tamalaat akornanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit silarsuarmioqatigiinnut nalunaarummi,
nunat tamalaat akornanni aningaasarsiornikkut, inooqatigiinnikkut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit
pillugit isumaqatigiissummi, nunat tamalaat akornanni innuttaasutut naalakkersuinikkullu
pisinnaatitaaffiit, aamma nunat tamalaat akornanni suliniaqatigiiffiit amerlasuut
immikkoortitsinissamik pinaveersaartitsinissamik siunertaqartut

paasisaqartut ineriartorneq tamanna pisimasoq 1957-ip kingorna nunat tamalaat akornanni
inatsisitigut, aamma nunat inoqqaavisa naggueqatigiillu atugaasa ineriartornerata silarsuarmi
tamarmi pisariaqartilersimmagu nunat tamalaat akornanni nutaamik aalajangiussaqaarnissaq apeqqut
tamanna pillugu siornatigut ileqquliussaasimasut inuiattut iineqarnermik paasisitsisarnermik,
aamma

inuiaat taakku namminneq pisortaqartitsinerminnik aqutsinissamik, inooriaatsiminnik
aningaasarsiornikkullu ineriartortitsinissaminnik kissaataat, aamma namminneq kinaassutsiminnik
aalajangiussisimarusunnerat ineriartortitserusunnerallu, oqaatsiminnik upperisaminnillu,
naalagaaffiit najugarisamik iluanni akuersaarmassuk, aamma

maluginiarmassuk inuiaat taakku silarsuup ilaani arlalippassuarni pisinnaatinneqanngimmata inuttut
pisinnaatitaaffiit tunngaviusut naalagaaffinni najugarisaminni innuttaasut sinnerisulli
iluqaqtigissallugit inatsisaallu, naleqartitaat ileqqui isiginnittaasiilu annikillisarneqartarlutik, aamma
maluginiartinniarmassuk nunat inoqqaavisa naggueqatigiillu nunarsuarmi inuiannut tunniussarisat
kulturikkut assigiinngisitaassutsimut aamma inooqatigiinnermi pinngortitallu
oqimaaqatigiissarnerani inuiaqataassutsimut aamma nunat tamalaat akornanni suleqatigiinnermut
paaseqatigiinnermullu, aamma

maluginiaraat aalajangersakkat makku aalajangiunneqarsimmata Naalagaaffiit Peqatigiit, FAO,
UNESCO, WHO suleqatigalugit, aamma Inter-American Institute, piumasarisat naleqquttut
naapertorlugit, suliniaqatigiiffiit taakkua suliaasa iluanni, aamma siunnersuutigineqartoq
suleqatigiinnerup tamatuma ingerlaannarnissaa aalajangersakkat taakku piviusunngornissaat
siuarsarniarlugit qularnaarniarlugillu, aamma

aalajangersimammata siunnersuutit Nunat Inoqqaavi Naggueqatigiillu Innuttaasut pillugit Isumaqatigiissummiittut, 1957 (nr. 107) ilaasa ilaatigut iluarsartuunnissaannut, apeqqullu taanna ataatsimiinnermi oqaluuserisassani nr. 4-tut akuerineqarsimammata, aamma aalajangersimammata siunnersuutit taakku tassaassasut nunat tamalaat akornanni isumaqatigiisutaassasut nunat inoqqaavi naggueqatigiillu pillugit isumaqatigiissummut, 1957, iluarsartuussisutaasussat, aalajangiuppaat ullumi 27. juni 1989 isumaqatigiisut manna, taaneqartussaq Nunat Inoqqaavi Inuiaallu Naggueqatigiit pillugit Isumaqatigiisut, 1989:

Kapitali I

Anguniakkat tamanut atuuttut

Artikel 1

1. Isumaqatigiisut manna ukununnga atuuppoq:

- a) naggueqatigiit nunani namminersortuniittut, inooqatigiinnikkut, kulturikkut aningaasarsiorinnikkullu atugaat naalagaaffimmi inuiaqatigiit sinnerinit allaassuteqartut, aamma inissisimanerat tamakkiisumik ilaannaatigulluunniit namminneq ileqqunit misilittagaannilluunniit imaluunniit immikkut inatsisinit peqqussutinilluunniit aqunneqartut,
- b) inuiaat nunani namminersortuniittut, nunat inoqqaavisut isigineqartut, inuiannik nagguigisaminnik aallaaveqartut, nunamik nunalluunniit ilaanik nunaginnittuusut, ajugaaffigineqarnerup nunasiaqalernerup imaluunniit naalagaaffiit massakkut killeqarfiisa pilersinneqarneranni, aamma, inatsisitigut inissisimanerat eqqarsaatiginagu, namminneq inooqatigiinnermi, aningaasarsiornermi, kulturikkut naalakkersuinikkullu pisortaqtitsinerminnik ilaannakortumik tamakkiisumilluunniit attassisut.

2. Nunap inoqqaavatut naggueqatigiinnulluunniit ilaasutut nammineq nalunaarsinnaaneq tunngaviumik najoqqaataassaaq isumaqatigiissummi aalajangersakkat makku atuuffissaannut.

3. Isumaqatigiissummi matumani oqaaseq atorneqartoq "inuiaat" nassuiaaserneqassanngilaq pisinnaatitaaffinnut nunat tamalaat akornanni inatsisini oqaatsimik taassuminnga atuinnermut kinguneqartussatut.

Artikel 2

1. Nunani Naalakkersuisut akisussaaffigaat – inuiaat pineqartut suleqatigalugit – ataqatigiissumik aaqqissuussamillu suliniuteqassallutik inuiaat taakku pisinnaatitaaffii siuarsassallugit namminnerlu ataqqinerata innimigineqarnissaa qularnaassallugu.

2. Taamatut suliniuteqarnissami makku ilaatinneqassapput:

- a) qularnaassallugu inuiannut taakkununnga ilaasut naligiissitaasumik pisinnaatitaaffinnik periarfissanillu atuisinnaanissaat, naalagaaffimmi inatsisit peqqussutillu inuiaqatigiit innuttaasa sinnerisut,
- b) siuarsassallugu inuiannut taakkununnga inooqatigiinnikkut, aningaasarsiorinnikkut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit piviusunnngortinnissaat namminneq inooqatigiinnikkut kulturikkullu kinaassusiat, ileqqi aamma kingornuttaga ataqqariaasiat ataqqillugit,

c) inuiaat pineqartut ilaasortaat ikiussallugit inooqatigiinnikkut – aningaasarsiornikkut assigiinnngissutinik qaangiiniarnissamut nunat inoqqaavisa naalagaaffimmilu innuttaasut sinnerisa pilersissimasinnaasaannik, namminneq kissaataannut inooriaasiannullu naapertuuttumik.

Artikel 3

1. Nunat inoqqaavi naggueqatigiillu tamakkiisumik inuit pisinnaatitaaffiunik tunngaviusumillu kiffaangngissuseqarnermi pisinnaatitaaffinnik atuisinnaassapput akornuteqanngitsumik immikkoortitsinertaqanngitsumillu. Inuiaat taakku eqqarsaatigalugit isumaqatigiissummi matumani aalajangersakkat angutinut arnanullu immikkoortitsinertaqanngitsumik atuutissapput.

2. Sukkulluunniit pissanermik pinngitsaaliinermilluunniit atuineqassanngilaq inuiaat pineqartut inuttut pisinnaatitaaffiitut tunngaviusumillu kiffaangngissuseqarnerannut akerliusumik, tamatumunnga ilagitillugit pisinnaatitaaffiit isumaqatigiissummi matumani imaritinneqartut.

Artikel 4

1. Pisariaqartitsineq naapertorlugu immikkut aaqqissuussinernik aalajangersaasoqassaaq qularnaarniarlugit inuiaat pineqartut, inuit ataasiakkaat, pisortaqariaatsit, pigisat nalillit, suliffissaqarneq, kulturit avatangiisillu isumannaallisaaviginissaat.

2. Taamatut aaqqissuussinerit inuiaat pineqartut qilersorsimannngitsumik kissaateqarnerannut akerliliuttuussanngillat.

3. Taamatut immikkut aaqqissuussinerit sukkulluunniit immikkoortitsinertaqassanngillat inuiaat taakku nalinginnaasumik immikkoortitsinertaqanngitsumik innuttaasutut pisinnaatitaaffinnik atuisinnaanissaannut.

Artikel 5

Isumaqatigiisutip matuma piviusunngortinniarnernik aalajangersaanermi:

a) Inuiaat taakku inooqatigiinnermi, kulturikkut, upperisarsiornikkut aamma anersaakkut naleqartitaat ileqquilu akuersaarneqassapput illersorneqarlutillu, aamma naammaginartumik najoqqutarineqassaaq ajornartorsiutit atugarisaasa qanoq ittuuneri, ataatsimoortutut inuttullu ataasiakkaatut,

b) inuiaat taakku naleqartitaasa, ileqquisa pisortaqariaasiisalu innimigisariaqarnerat ataqqineqassaaq,

c) Inuiaat pineqartut peqatiginerisigut suleqatiginerisigullu aaqqissuussanik aalajangiussineqassaaq inuiaat taakku ajornartorsiutaat qaangerniarlugit, inuuniarnermi sulinermilu pissutsinik nutaanik atuisariaqalerfiini.

Artikel 6

1. Isumaqatigiissummi matumani aalajangersakkanik piviusunngortitsiniarnermi nunani naalakkersuisut:

a) inuiaat pineqartut siunersiortassavaat, pissusissat naapertuuttut aqutigalugit pingaartumillu pisortaqarnermikkut sinniisui aqutigalugit, taakkununnga tunngalluinnartunik inatsisiliornikkut imaluunniit pisortaqarnikkut qanoq iliuseqarnissamik isumaliuteqarnermi,

b) periaatsinik piviusunnngortitsissallutik qularnaarisunik inuiaat taakku qilersorsimanngitsunik – minnerpaamik innuttaasut immikkoortuisut allatulli – aalajangiisarnermi pissutsit tamaasa eqqarsaatigalugit, qinersinermi aamma pisortaqarnermi allatigullu sinniisoqarfinni namminerminnut tunngasunik politikkeqarnerni pilersarusiornernilu peqataasinnaangorlugit,

c) periaatsinik piviusunnngortitsissallutik inuiaat taakku namminneq pisortaqarfiisa suliniutaasalu tamakkiisunik ineriartortinnissaannut naapertuuffiinilu siunertamut tamatumunnga pisariaqartunik atugassiissuteqarnikkut.

2. Isumaqatigiissutip matuma piviusunnngortinniarnerni siunersioqatigiittarnerit pisassapput paaseqatigiinnikkut aamma pissutsit naapertorlugit ilusilikkamik, anguniarlugu isumaqatigiinnissaq imaluunniit suliniutiginiarlugit siunnersuutinut angerfigeqatigiinnissaq.

Artikel 7

1. Inuiaat pineqartut pisinnaatitaassapput ineriartortitsinermi namminneq salliutititik toqqarsinnaassallugit, tamatumani attorneqartussaammata inuunerat, upperisaat, pisortaqariaasii anersaakkullu atugarinnissaq aamma nunat immikkoortui pigisaat allatulluunniit atuiffigisaat, aamma sapinngisamik annertunerpaamik namminneq aningaasarsiornikkut inooqatigiinnikkut kulturikkullu ineriartornertik aqussallugu. Taaneqartut saniatigut namminerminnut toqqaannartumik tunngasuni naalagaaffimmi nunallu immikkoortuini ineriartornermi ilusiliinerit, pilersaarutitik suliniutinillu pilersitsiniarnerit nalilersuinerillu, peqataaffigisassavaat.

2. Sulinermi inuuniarnermilu atukkanik aamma peqqinnissakkut ilinniartitaanikkullu inuianni pineqartuni pitsanngorsaanermit – taakku peqatigalugit suleqatigalugillu – najugaqarfigisaanni nalinginnaasumik aningaasarsiornermik ineriartortinnerini immikkut pilersarusiat suliarineqassapput pitsanngorsaannissaq taamaattoq siuarsarsinnaangorlugu.

3. Nunani Naalakkersuisut qularnaassavaat naleqquffiini inuiaat pineqartut peqatigalugit misissuisoqartassasoq nalilerniarlugit inooqatigiinnikkut, kulturikkut avatangiisitigullu ineriartortitsinermi pilersarusiani kingunissaasut. Misissuinerit tamakku inernerit isigisariaqarput suliniutit tamakku nalilernissaannut toqqammaviusumik tunngavissatut.

4. Nunani Naalakkersuisut, inuiaat pineqartut suleqatigalugit, nunat immikkoortuisa najugaqarfigisaasa avatangiisiisa illersornissaannut allannngutsaaliornissaannullu suliniuteqassapput.

Artikel 8

1. Naalagaaffinni inatsisit peqqussutillu inuianni pineqartuni atortinnerini taakkua qangaaniit atortorisaat ileqqutullu atugaat naatsorsuutigineqartariaqarput.

2. Inuiaat taakku pisinnaatitaassapput namminneq ileqqutik pisortaqariaatsitillu pigiinnarsinnaassallugit, taakku tunngaviusumik pisinnaatitaaffinnut akerliunngippata, naalagaaffimmi inatsisinik atortitsinermi nassuiarlugit, nunallu tamalaat akornanni inuit pisinnaatitaaffii akuerineqarsimasut tunngavigalugit. Periaatsinik pilersitsisoqassaaq, pisariaqartitsineq naapertorlugu, isumaqatigiinnngissutit tunngavigisamik taassuminnga qaangiiniarfiusinnaasut naammassiniarlugit.

3. Artikelip matuma immikkoortuisa 1-ip aamma 2-p akornusissanngilaat inuiannut taakkununga ilaasut pisinnaatitaaffinnik innuttaasut tamarmik atugaannik pisussaaffinnut naapertuuttunik pisinnaatitaanissaat.

Artikel 9

1. Naalagaaffimmi inatsisinik atortitsinermut aamma inuit pisinnaatitaaffinut nunat tamalaat akornanni akuerineqarsimasunut naapertuuttumik inuiannit pineqartunit qanga ileqqut malillugit periaatsit namminneq ilaasortarisaminnut inatsisinik unioqquitsinermi atortagaat ataqqineqassapput.

2. Inuiaat taakku pineqaatissiisarnermi qangali ileqqui pisortanit eqqartuussivinnillu tamakkuninnga suliaqartartunit naatsorsuutigineqartassapput.

Artikel 10

1. Inatsisit nalinginnaasut malillugit inuiannut taakkununga ilaasut pineqaatissinneqassatillugit naatsorsuutigineqartassapput aningaasarsiornikkut, inooqatigiinnikkut kulturikkullu immikkooruteqassusii.

2. Pineqaatissiinerit parnaarussinermi allaanerusut salliutinniarneqartassapput.

Artikel 11

Inuiaat pineqartut ilaasortaasa pinngitsaaliissummik inuttut suliassaqaqqusaanerannik piumasarisat qanoq ittulluunniit, akissarsissutaassappata akissarsissutaassanngippataluunniit, inerteqqutaassapput inatsisillu atuuttut malillugit pineqaatissiissutigineqassallutik, taamaallaat tassani pineqaratik innuttaasunut tamanut inatsisit malillugit aalajangersarneqarsimasut.

Artikel 12

Inuiaat pineqartut pisinnaatitaaffimminnik atonerluiffigineqannginnissaat qularnaarneqassaaq, eqqartuussinikkullu ingerlatitsisinnaassapput, inuttut ataasiakkaatut imaluunniit namminneq sinniisoqarnikkut suleqatigiiffitik aqutigalugit, pisinnaatitaaffiit taakkua sukumiisumik illersornissaat siunertaralugu. Suliniuteqartoqassaaq qularnaarniarlugu inatsisitigut iliuuseqarnerni suliat inuiaat taakku ilaasortaasa paasisinnaassagaat namminnerlu paasineqarlutik, pisariaqassappat nutserisoqarnikkut allatulluunniit sukumiisumik periaaseqarnikkut.

Kapitali II

Nuna

Artikel 13

1. Isumaqatigiisummi kapitalimi matumani aalajangersakkat atuutsinneranni nunani naalackersuisut ataqqissavaat inuiaat pineqartut kulturianni anersaakkullu naleqartitaanni immikkut pingaaruteqassuseq nunanut nunat immikkoortuinullu namminneq pigisaminnut allatullu najukkaminnut tunngatitaat, pingaartumillu taamatut pissuseqarnermi ataatsimoorussilluni periaatsit.

2. Artikel 15-mi 16-milu oqariartaatsit atorneqartup ”nunat immikkoortui” imarai oqariaaseq nunat ilaat, nunani pineqartuni inuiaat pineqartut najugarisaanni allatulluunniit atugaanni pinngortitap tamakkiisumik pissuseqatigiinnera.

Artikel 14

1. Inuiaat pineqartut nunat immikkoortuinik qangaaniilli atukkaminik pigisaqarnerat piginnittuunerallu akuersarneqassaaq. Taassuma saniatigut naleqquffiini suliniuteqartoqassaaq inuiaat pineqartut nunat immikkoortuinik atuisinnaanerit qularnaarniarlugu, namminneq pigisaat piinnarnagu aammali qangaaniilli inuuniutigalugu qangatullu atuiffigisimasaanni. Immikkut naatsorsuutigisariaqarput inuiaat angalaannartut angalallutillu naasorissaasartut atugaat.
2. Nunani Naalackersuisut periusissat pisariaqartut periusersariaqarpaat nunat immikkoortui inuiaat pineqartut qangaaniilli pigisaat nalunaassallugit, qularnaarlugulu pigisaqarnermik piginnittuunermillu pisinnaatitaaffiit sukumiisumik illersorneqarnissaat.
3. Pilersitsisoqartariaqarpoq periaatsinik naammaginatunik naalagaaffimmi inatsisitigut aaqqissuussinerit iluini inuiaat pineqartut nunamik pigisaqarnermut piumasaqaataasa naammassineqarnissaannut.

Artikel 15

1. Inuiaat pineqartut pinngortitap pisuussutaanut nunat immikkoortuinut pigisaminnut pisinnaatitaaffii immikkut isumannaartariaqarput. Pisinnaatitaaffiit taakkua ilagaat inuiaat taakku pisinnaatitaaffiat peqataanermut atuinermi, aqutsinermi pisuussutinillu taakkuninnga atatitsinermi.
2. Nunami Naalagaaffiup aatsitassanik imaluunniit nunap iluani pisuussutinik piginnittuuffiani imaluunniit nunap immikkoortuini pisuussutinik allanik pisinnaatitaaffeqarnerani naalackersuisut pilersissavaat aalajangiusimallugilluunniit periaatsit inuiannik taakkuninnga siunnersuisarnissat, aalajangersarniarlugu taakkua soqutigisaat akornuserneqassanersut qanorlu annertutigisumik, suliniutit aallarnertinnagit akueritinnagillu pisuussutinik tamakkuninnga ujarlernissamik piiiaanissamilluunniit akuersissuteqartinnatik. Inuiaat pineqartut, ajornartinnagu, taamatut iluaquteqarniarnermi peqataassapput aamma naammaginatunimik taarsiivigineqartassallutik suliat taamaattut kingunerisaannik ajoqusiinernut sunulluunniit.

Artikel 16

1. Artikelip matuma ataani taagorneqartussat eqqaassanngikkaanni inuiaat pineqartut nunat immikkoortuinit pigisaminniit peersinneqarsinnaassanngillat:
2. Inuiannik taakkuninnga nuutsitsinissaq aalajangiussat avataatigut pisussatut pisariaqarsorineqassappat, taamatut nuutsitsineq taamaallaat pisassaaq namminneq qilersorsimannigsumik paasitinneqarlualutillu akuersarneratigut. Namminneq akuersarnerat angusinnaanngikkaanni taamatut nuutsitsineq pisassaaq naalagaaffimmi inatsisiliornermi peqqussutiliornermilu naammaginatunimik periaasilioreernikkut, tamatumani ilagitillugit tamanut ammasumik paasiniaanerit, pisariaqarfiaatigut, inuiaat pineqartut sukumiisumik sinniisoqarsinnaatillugit.

3. Periarfissaqarfiisigut tamatigut inuiaat taakku pisinnaatitaaffeqassapput qangaaniit najukkaminnut nunat immikkoortuinut utersinnaassallutik, nuutsitsinermi tunngavigineqartut atorunnaaraangata.
4. Taamatut utersinnaaneq isumaqatigiissutikkut aalajangersaaneratulli pisinnaanngikkaangat imaluunniit – taamatut isumaqatigiissuteqartoqarsimanngikkaangat – periaatsit naammaginartut atorlugit, inuiaat taakku ajornanngiffiatigut tamatigut nunat immikkoortuinik imatut pitsaassusilinnik inatsisitigullu tunngavilikkanik siornatigut nunat immikkoortuinut najorsimasaannut naleqquttunik tunineqartassapput, aamma piffissami pineqartumi pisariaqartitaannik siunissamilu ineriartornissaannik naammassinniffiusinnaasunik. Inuiaat pineqartut taarsiissuteqarnissaq aningaasatigut pigisatigulluunniit salliutissagunikku tamatuminnga pisinnaatitaassapput qularnaveeqqutit naapertuuttut tunngavigalugit.
5. Inuit taamatut nuutsinneqarsimasut sumiluunniit annaasaqarsimanerminnut imaluunniit tamatuma kingunerisaanik ajoqusersimanerminnut tamakkiisumik taarsivigineqassapput.

Artikel 17

1. Periaatsit inuiaat taakku akunnerminni nunat immikkoortuinik pisinnaatitaaffimminnik tunniussinissaminnik pilersitarisaat ataqqineqassapput.
2. Inuiaat pineqartut siunersiorneqartassapput nunat immikkoortuinik tunniussisinnaanerannik pisinnaatitsissummik misissuinermi allatigulluunnit namminneq inuiaqatigiiffimmi avataani pisinnaatitaaffimminnik tunniussinialerneranni.
3. Inuit inuiannut taakkununga ilaanngitsut akornuserneqartassapput ileqqut taakku atugaat atornerloqqunagit imaluunniit piginnittussaannermik pisinnaatitaaffimmik inatsisinik paasinninnginnermik, qularnaarniarlugu pigisaqarneq atuineq imaluunniit inuiaat taakku nunamik pigisaanni atuineq.

Artikel 18

Inatsisitigut aalajangersarneqassaaq inuiaat taakkua nunaataata inatsisit unioqqutillugit iserfigineqarneranut atuinernulluunniit naleqquttumik pineqaatissiisarnerit, naalakkersuisullu periaatsinik aalajangersaassapput taamatut innimiilliornerit pinaveersaartissallugit.

Artikel 19

Naalagaaffikkuutaartumik nunalerinermik pilersarusiat qularnaassavaat inuiaat pineqartut atugaqassasut innuttaasut immikkoortuisut allatulli makku eqqarsaatigalugit:

- a) inuiannut taakkununga nunamik annertunerusumik tunniussinissaq, imaassimappat nalinginnaasumik inuunerup attassinnaaneranut amerliartorsinnaanerminnulluunniit naammattumik nunassaqqanngitsut,
- b) pisariaqartunik atortussanngortitsinissaq inuiaat taakku nunat immikkoortuisa pigeriigaasa iluanni ineriartortitsinissamut siuarsaataasussanik.

Kapitali III

Sulisogarneq aamma sulinermi atugarisat

Artikel 20

1. Nunani Naalakkersuisut, naalagaaffinni inatsisiliornerit aamma peqqussutit iluanni, inuiaallu pineqartut suleqatigalugit, immikkut periusissanik aalajangersaassapput anguniarlugit inuianni taakkunani sulisunut sukumiisumik sulisoqarnermi aamma sulineri atugarisani illersuinissaq, sulisunut tamanut atuuttumik sukumiisumik inatsisitigut illersorneqarsimanngikkaangata.

2. Periarfissat tamaasa atorlugit nunani Naalakkersuisut inuiaat taakkua sulisullu allat akornanni immikkoortitsineq sunaluunniit pinaveersimatinniassavaat, pingaartumik makku eqqarsaatigalugit:

a) suliffinnut periarfissat, tamakkununga ilagitillugu ilinniagaqarsimasutut suliaqarneq, aamma periaasissat suliffimmi siuariatorsinnaanermut qaffassarsinnaanermullu,

b) assigiimmik suliaqarnermi assigiimmik akissarsiaqarneq,

c) nakorsamit ikiorserneqarsinnaaneq inooqatigiinnermilu ikiorserneqartarnissaq, suliffimmi isumannaallisaaneq peqqinnerlu, inooqatigiinnermi isumannaallisaanerni iluaqutissat tamatigoortut, isumannaallisaanerillu allat sulineri tunngassuteqartut aamma ineqarnermut tunngasut;

d) peqatigiiffiornissamut pisinnaatitaaffik aamma inatsisit tunngavigalugit sulisut kattuffilorsinnaanernut kiffaangissuseq aamma sulineri inuutissarsiutillit inatsisitigut tunngaveqartunik sunilluunniit ingerlassaqarlutik kattuffilorsinnaanermik kiffaangissuseqarnerat sulisitsisunillu imaluunniit sulisitsisut kattuffiini ataatimoorussanik isumaqatigiissusiornissamut pisinnaatitaaffik.

3. Suliniutit aalajangiunneqartussat suliniutinik imaqartariaqarput qularnaarniarlugit:

a) suliaqartut inuiannut taakkununga ilaasusut, tassunga ilagitillugit ukiup ilaannaani suliffeqartut, aalajangersimanngitsumik suliffeqartut aamma nunalerineri angalaarlutik aamma suliani allani suliffeqartartut, aamma sulisut inunnit isumaqatigiissuteqarlutik sulisitsisunut sulisorineqartut, illersorneqassasut naalagaaffimmi inatsisiliorneri ingerlatsinnermilu

immikkoortuni taamaattuni sulisutut allatulli, aamma tamakkiisumik pisinnaatitaaffimminnik ilisimatinneqassasut sulisoqarnermi pisinnaatitaaffiit pillugit inatsisiliornerit malillugit, aamma taarsiivigitinnissamut periarfissaannik,

b) sulisut inuiannut taakkununga ilaasut sulinerimmi atukkani peqqinnerminnut ajoqutaasunik atugaqartinneqassanngitsut, pingaartumik sullinernut toqoraatinik imaluunniit toqunartunik allanik,

c) sulisut inuiannut taakkununga ilaasut pinngitsaaliinikkut sulisussarsiarineqassanngitsut, tamatumunnga ilagitillugit pinngitsaaliissummik sulineq aamma pinngitsaaliinikkut akiitsoqalersitsineq.

d) sulisut inuiannut taakkununga ilaasut naligiimmik periarfissaqartinneqassasut aamma naligiimmik pineqassasut angutit arnallu suliffeqarnerat eqqarsaatigalugu aamma atoqatigiinnermut tunngatillugu innimiilliorfigineqassanatik.

4. Pingaartumik pingartinneqassaaq naammaginartunik suliffiit nakkutilliisoqarfiinik pilersitsinissaq nunat immikkoortuini sulisut inuiannut taakkununga ilaasut akissarsiaqarlutik

suliffinni, qularnaarniarlugit Isumaqtigiisummi kapitalip matuma aalajangersagaasa malittarineqarnissaat.

Kapitali IV

Inuussutissarsiutiginiarlugu ilinniagaqarneq, assassorluni sulineq aamma nunamik inuussutissarsiuteqarneq

Artikel 21

Inuiannut pineqartunut ilaasut minnerpaamik assigiimmik atugassaqartitaassapput innuttaasut allat atugaasulli inuussutissarsiutiginiarlugu ilinniagaqarnermi aaqqissuussinerni.

Artikel 22

1. Suliniuteqartoqassaaq inuiaat pineqartut ilaasortaasa tamanut atuuttunik inuutissarsiutiginiarlugu ilinniagaqarnermik pilersaarusianni namminneq piuumassutsiminnik peqataasinnaanerannik.
2. Inuussutissarsiutiginiarlugu ilinniagaqarnermi pilersaarusianni tamanut atuuttut inuianni pineqartuni pisariaqartitat immikkut ittut naammassineqarsimangippata, naalakkersuisut inuiaat taakku peqataaneratigut qularnaassavaat immikkut ilinniagaqarnermi pilersaarusianni atortussallu pilersinneqarnissaat.
3. Ilinniagaqarnermi immikkut pilersaarusianni tamarmik aallaaveqassapput pissaqarniarnikkut atugassarisanik, inooqatigiinnermi aamma kulturikkut pissutsinik, aamma inuianni pineqartuni pisariaqartutigut pisariaqartitanik. Tassunga tunngatillugu misissuinerit tamarmik naammassiniarneqassapput inuiaat taakku suleqatigalugit, taakku siunersiorneqassammata pilersaarusianni taamaattut aaqqissuunnerini aamma piviusunngortinniarnerni. Ajornangiffiani inuiaat taakku annertusiartortumik akisussaassuseq tigujuartussavaat ilinniagaqarnermi pilersaarusianni immikkut ittut pilersaarusiornernannut aamma piviusunngortinniarnernannut, namminneq tamanna aalajangersimagunikku.

Artikel 23

1. Inuiaat pineqartut assassorluni suliaat, nunamik inuuniuteqarnerat aamma inuiaqatigiinnik aallaaveqarluni nioqqutissiaat aamma pissarsiat tunngavigalugit inuuniuteqarnermi qangaanisuullu inuutissarsiuteqarnermi, s.i. aallaaniarnerni, aalisarnermi nioqqutisiassanillu katersuinnermi, akuersaarneqassapput kulturiminnik attassuarnerannut pinnguutitut pingaartutut aamma namminneq pissaqarniarnikkut namminneq pilersornerannut ineriartornerannullu. Naalakkersuisut inuiaat taakku peqataaneratigut naleqquffiani qularnaassavaat suliniutit tamakku patajaallisarnissaat siuarsarnissaallu.
2. Inuiaat pineqartut noqqaassuteqarneratigut naammaginartumik teknikkikkut aningaasarsiornikkullu ikiorsiissutinik atugassiineqassaaq, tamatigullu, ajornangiffiani, inuiaat taakku teknikkikkut qangaaniit atugaat kulturikkullu immikkuullarissutaat tunaartaralugit, aamma ataavartumik naapertuilluartumillu ineriartornerup pingaassusia.

Kapitali V

Inooqatigiinnermi isumannaallisaaneq aamma peqqinneq

Artikel 24

Inooqatigiinnermi isumannaallisaanermi aqqissuussinerit annertusiartuaartinneqassapput inuiannut pineqartunut tunngatillugit, taakkunungalu immikkoortitsinertaqanngitsumik atortinneqassallutik.

Artikel 25

1. Naalackersuisut qularnaassavaat inuiannut pineqartunut peqqinnissamik pisortaqtitsineq naammaginartoq atortussanngortissallugu, imaluunniit aningaasaliiffigissallugit pisinnaanngorlugit namminneq taamatut kiffartuussinerit namminneq akisussaaffigalugit aqullugillu ilusilersorsinnaanngorlugit saqqummiussinnaanngorlugillu, taamaalillutik atugassarititat anguneqarsinnaasut periarfissatut qaffasinnerpaat iluaqutigisinnaanngorlugit timikkut tarnikkullu peqqissutsimi.
2. Peqqinnissamut pisortaqarfik sapinngisamik annertunerpaamik tunngaveqassaaq inuiaqatigiinni najugarisani. Kiffartuussissutit pilersaarusionerqassapput aqunneqassallutillu inuiaat pineqartut suleqatigalugit naatsorsuutigineqassallutillu taakku aningaasarsiornikkut, nunat pissusiatigut, inooqatigiinnikkut kulturikkullu atugarisaat aamma taakku qangaaniilli pinaveersaartitsinermi aqqissueriaasiat, katsorsaariaasiat nakorsaataallu.
3. Peqqinnissamut pisortaqarfiup pingaartissavai najugarisami peqqissaasut ilinniartinnissaat sulisorinissaallu, qiteritissallugulu peqqinnissamik sullissineq pingaarnerusoq peqatigitillugu peqqinnissamut pisortaqarfiup iluani kiffartuussinerit allat sukumiisumik ataqatigiissaarnissaat.
4. Peqqinnissamut pisortaqarfimmi kiffartuussinerimik taamaattunik pilersitsinerit inooqatigiinnermi, pissaqarniarnermi kulturikkullu nunami aqqissukkanut allanut ataqatigiissaarneqassapput.

Kapitali VI

Ilinniartitaaneq aamma attaveqaatit

Artikel 26

Suliniuteqartoqassaaq qularnaarniarlugu inuiannut pineqartunut ilaasut qaffasissutsini assigiinngitsuni tamani ilinniagaqarsinnaanissaat, minnerpaamik naalagaaffimmi inuiaqatigiit sinnerinut naapertuuttumik.

Artikel 27

1. Ilinniartitaanermi pilersaarusiit kiffartuussissutillu ineriartortinneqassapput piviusunngortinneqarlutillu taakku peqatigalugit, taakku immikkut pisariaqartitaat naatsorsuutigalugit, imarissallugillu taakku oqaluttuassartaat, paasisimasaqassusiat teknikkikkullu periaaseqarnerat, taakku naleqartitatigut aqqissuineri aamma taakku inooqatigiinnermi, pissaqarniarnermi kulturikkullu naleqartitaat siuarsarniarlugit.
2. Pisortat piginnaanilikkat isumagissavaat inuiaat taakku ilinniartitaanissaat aamma taakku peqataatinnissaat ilinniartitaanermi suliniutit ilusilersornerini piviusunngortinnerinilu, siunertaralugu inuiannut taakkunungalu suliniutit piviusunngortinnerinik akisussaaffiup, naleqquffiini, annertusiartuaartumik nuunneqarnissaa.

3. Nunani Naalakkersuisut aamma akuerissavaat inuiaat taakku pisinnaatitaaffiat namminneq ilinniartitaanermi pisortaqarfimminnik kiffartuussissutiminnillu pilersitsisinnaanissaat, imaassimappat pisortaqarfiit taamaattut minnerpaamik piumasanik pisortaqarfimmit piginnaanilikkamit inuiaat taakku peqatigalugit aalajangersagaannik naammassinnissinnaasut. – Tamanna siunertaralugu naammattumik atugassiissuteqartoqassaaq.

Artikel 28

1. Meeqqat inuiannut pineqartunut ilaasut, piviusunngortinneqarsinnaaffiani, atuarneq allannerlu ilinniassavaat namminneq oqaasivitik imaluunniit oqaatsit immikkoortortap ilaasortaaffigisamik nalinginnaanerpaamik atugaat atorlugit. Tamanna ajornarpat pisortat piginnaanilikkat inuiaat taakku siunersioqatigissavaat siunertaq taanna anguniarlugu suliniutinik aalajangersaanissaq.
2. Naleqquttumik suliniuteqartoqassaaq qularnaarniarlugu inuiaat pineqartut naalagaaffimmi oqaatsinik atuilluartunngornissaat imaluunniit nunami oqaatsinik pisortatigut akuerineqartut ilaannik.
3. Suliniuteqartoqassaaq inuianni pineqartuni nunat inoqqaavisa oqaasii ataannartinniarlugit aamma ineriartorneri siuarsarniarlugit aamma atuutsinniarlugit.

Artikel 29

Inuiaat taakku atuartitaaneranni siunertaqassaaq, nalinginnaasumik paasisimasaqarnissap piginnaanerillu tunniunnerini inuianni taakkunani meeqqat ilaasut ikiorniarlugit tamakkiisumik naligiissumik namminneq inuiaqatigiiffimminni naalagaaffimmilu inuiaqatigiit iluanni peqataasinnaangorlugit.

Artikel 30

1. Nunani Naalakkersuisut suliniutinik aalajangersaassapput inuiaat pineqartut ileqquinut kulturiinullu naapertuuttunik siunertaralugu pisinnaatitaaffimminnik pisussaaffimminnillu ilisimasassanik tuninissaat, pingaartumik naatsorsuutigalugit sulineq, pissaqarniarnikkut periarfissat, ilinniartitaaneq aamma apeqqutit peqqinnissamut tunngasut, inooqatigiinnermi atugarissaarnissaq aamma pisinnaatitaaffiit isumaqatigiissummit matumanga aallaaveqartut.
2. Pisariaqassappat tamanna pissaq allaganngorlugit nutsikkat aqutigalugit aamma inuiaat pineqartut oqaasii atorlugit tamanut attaveqaatit aqutigalugit.

Artikel 31

Atuartitsinermi suliniuteqartoqassaaq naalagaaffimmi inuiaqatigiinni immikkoortuni tamani, pingaartumillu inuianni pineqartuni toqqaannartumik attaaveqartuni, siunertaralugu immikkoortitsisumik isiginneriaatsit, inuiannut taakkununga tutsinneqarsinnaasut pearniarlugit. Tamanna siunertaralugu anguniartariaqarpoq qularnaarniarlugu oqaluttuarisaanermik ilinniutit atuartitsinermilu atortussat allat naapertuilluartumik, eqqortumik aamma paasisitsissutaasumik inuiaat taakku inuiaqatigiiffiisa kulturiisalu inuiannik taakkuninnga takkorliinissaat.

Kapitali VII

Attaveqarnerit aamma nunat killeqarfii qaangerlugit suleqatiginneq

Artikel 32

Nunani Naalackersuisut naammaginatunuk suliniuteqassapput, tassunga ilagitillugu nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit aqputigalugit, siunertaralugu attaveqarnerit suleqatigiinnerillu siuarsarnissaat nunat inoqqaavisa aamma naggueqatigiit akornanni nunat killeqarfii qaangerlugit, tassunga ilagitillugit suliniutit pissaqarniarnermi, inooqatigiinnermi, kulturikkut, anersaakkut avatangiisinilu.

Kapitali VIII

Pisortaqaarneq

Artikel 33

1. Nunani Naalackersuisuni oqartussaasut, apeqqutitut isumaqatigiissummi tamatumani imarineqartunuk akisussaasut, qularnaassavaat suleqatigiiffinnik allatigullu aqqissuussanik peqartariaqarnera siunertaralugu suliniutit tamakkua inuiannut pineqartunut attuisut pisortaqartinnissaat, qularnaassallugulu taakku pisariaqartunuk aningaasassaqaartinnissaat ingerlassat pissaaffigisatik naammaginatunuk malittarisinnaangorlugit.

2. Suliniutit makku ilagissavaat:

- a) pilersaaruserneq, ataqatigiissitsineq, piviusunngortitsineq nalilersuinerlu inuiaat attorneqatut suleqatigalugit suliniutinik isumaqatigiissummi matumani imaritinneqartuni,
- b) inatsisiliornermi suliniutinilu allani pisortanut piginnaanilikkanut siunnersuuteqarnissaq aamma suliniutini aalajangiunneqartuni inuiaat attorneqatut suleqatigalugit piviusunngortitsinissamik nakkutiginninnissaq.

Kapitali IX

Aalajangersakkat tamanut atuuttut

Artikel 34

Suliniutit isumaqatigiissutit matuma piviusunngortinnissaanut aalajangiunneqartussat pissusii annertussusiilu aalajangersarneqassapput eqaatsumik naatsorsuutigalugit pissutsit immikkut ittut nunami ataatsimi atuuttut.

Artikel 35

Isumaqatigiissummi matumani aalajangersakkat atortinnerisa akornusissanngilaat pisinnaatitaaffiit ajunngitsorsiasallu Isumaqatigiissutit Innersuussutillu allat, nunat tamalaat akornanni suleqatigiiffiit, angerfigeqatigiissutit, imaluunniit naalagaaffimmi inatsisiliorneq, eqqartuussisarneq, ileqqut imaluunniit isumaqatigiissutit inuiaat pineqartut atorsinnaasaat.

Kapitali X

Inaarutaasumik aalajangersakkat

Artikel 36

Isumaqatigiissummi matumani allannngortinneqarpoq Nunat Inoqqaavi aamma Innuttaasut Naggueqatigiit pillugit Isumaqatigiissut, 1957.

Artikel 37

Isumaqatigiissummik matuminnga pisortatigut atortussanngortitsinerit nassiunneqassapput Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Allaffeqarfiata generaldirektørianut nalunaarsugassanngorlugit.

Artikel 38

1. Isumaqatigiissut manna taamaallaat Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Kattuffiannut ilaasortanut, atortussanngortitsineri generaldirektørimit nalunaarneqarsimasut, pisussaaffiliivoq.
2. Atuutilerpoq ullormiit qaammatit aqqaneq-marluk naalagaaffiit ilaasortaasut marluk atortussanngortitsinerisa generaldirektørimit nalunaarneqarneranniit.
3. Tamatuma kingorna isumaqatigiissut atuutilerpoq naalagaaffimmut ilaasortaasumut atortussanngortitsinerata nalunaarneraniit qaammatit aqqaneq-marluk qaangiunneranniit.

Artikel 39

1. Naalagaaffik ilaasortaasoq sorlerluunniit isumaqatigiissummik matuminnga atortussanngortitsisimasooq, atorunnaarsitsisinnaavoq ukiut qulit ingerlareerneranni isumaqatigiissutip siullermeersumik atulerneranniit nalunaarummik tunniussaqaarnikkut Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Allaffeqarfiata generaldirektørianut nalunaarsugassatut. Atorunnaarsitsineq atuutilissaaq aatsaat ullup nalunaarsorneqarfiup kingorna ukiup ataatsip qaangiunneratigut.
2. Naalagaaffiup sorliulluunniit isumaqatigiissummik matuminnga atortuulersitsisimasup, aamma immikkoortup siuliani ukiut qulit pineqartut ukiup ataatsip qaangiunneratigut atorunnaarsitsisinnamik pisinnaatitaaffimmik aalajangiunneqartumik atuinngitsup, pisussaaffigissavaa suli ukiuni qulini tamatumalu kingorna isumaqatigiissut atorunnaarsissinnaallugu ukiut qulikkuutaartut ingerlaneranni artikelimi matumani piumasarisat aalajangiunneqartut tunngavigalugit.

Artikel 40

1. Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Allaffeqarfiata generaldirektøria Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Kattuffiata ilaasortai tamaasa ilisimatissavai atortussanngortitsinermik atorunnaarsitsinermillu nalunaarsorneqarnerinik, Kattuffiup ilaasortaanit tigusimasaminik.
2. Generaldirektørip Kattuffiup nalunaarsorneqarnerup aappaanik ilaasortanut ilisimatitsinini peqatigalugu, erseqqissaatigissavaa Isumaqatigiissutip atuutilerfissaata ullussaa.

Artikel 41

Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Allaffeqarfiata generaldirektøriata Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaani artikel 102 malillugu nassiutissavai atortussanngortitsinermut atorunnaarsitsinermullu paasissutissat sukumiisut, qulaatungaani artikelini aalajangersakkat malillugit nalunaarsorsimaneri, Naalagaaffiit Peqatigiit generalsekretæriannut nalunaarsugassanngorlugit.

Artikel 42

Nunat Tamalaat Sulisoqarneq pillugu Allaffeqarfiata Siulittaasoqarfiata pisariaqartutut isigiguniuk, tamakkiisumik ataatsimeersuarnermut saqqummiutissavaa nalunaarut Isumaqatigiissutip matuma

piviusunngorneranik aamma eqqarsaatigissallugu ataatsimeersuarnerup ullormut oqaluuserisassaani tamakkiisumik ilaannakuusumilluunniit allanngortinnissaanut apeqqutiginnngortitsinissap kissaatiginarsinnaanera.

Artikel 43

1. Ataatsimeersuarnerup nutaamik, tamakkiisumik ilaannakuusumilluunniit isumaqatigiisummik matuminga allannguinnissatut, isumaqatigiissusiornissaq aalajangiutissappagu allamik isumaqatigiisummi nutaami allatut aalajangiisoqanngippat, imaassaaq:

a) naalagaaffiup ilaasortaasup ataatsip Isumaqatigiisummik nutaamik allanngortitikkamik atortussanngortitsinerata kingunerissavaa Isumaqatigiissutip matuma inatsisit naapertorlugit ingerlaannartumik atorunnaanera, qulaani artikel 39-mi aalajangersakkalluunniit naatsorsuutiginagit, allanngortitsisummik aamma nutaaq atulissappat atulerniartorlu:

b) Isumaqatigiissut manna naalagaaffiit ilaasortaasunit atortuulersinneqarsinnaassasoq ulloq nutaamik allanngortikkamik Isumaqatigiissutip ulloq atulertia naatsorsuutigalugu.

2. Isumaqatigiissut manna qanorluunniit pisoqaraluarpat maanna pissutsini ilusilerlugu aamma maanna imarisani imaralugit atulissaaq naalagaaffinni ilaasortaasuni taassuminnga atortussanngortitsisimasuni, allannguutaasumilli Isumaqatigiisummik atortussanngortitsisimanningsuni.

Artikel 44

Isumaqatigiissutip matuma allannerisa tuluttut franskisullu ilusilerneru assigiimmik atortuusussaapput.

<http://inuit.org/kl/icc-mi-suliavut/nunat-inoqqaavisa-pisinnaatitaaffii/ilo-isumaqatigiissut-169/>

Maluginiagassaq: Kalaallisut allaqqissaarneqarnera Inatsisit tunngaviusussat pillugit Isumalioqatigiissitat Allattoqarfiannit kukkunersiorneqarpoq.